

Trakya Gramineleri II : Aeluropodeae

The Grasses of European Turkey II : Aeluropodeae

Asuman BAYTOP *

Aeluropodeae tribüsü, tek cins ihtiva eden küçük bir tribüdür. Bu cinste, Lemée(3) ye göre, Akdeniz bölgesi memleketleri ile Orta ve Tropikal Asyada yayılmış olan 4 tür bulunur.

Memleketimizin Trakya bölgesinde yalnız bir türü yetişmektedir : *Ae. littoralis* (Gouan) Parl. Gerek mevcut literatüre(5), gerekse toplamış olduğumuz örneklerle göre, bu türün Trakyanın Güney sahillerinde yer aldığı anlaşılmaktadır.

Trakya graminelerini tanıtan serimizin(2) bu ikinci yazısında, *Aeluropodeae* tribüsü, *Aeluropus* cinsi ve *Ae. littoralis* türü tanıtılmış ve bu türün Trakyadaki yayılışı verilmiştir.

İncelediğimiz örneklerin bir kısmı, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumunun desteği ile yaptığımız gezilerde toplanmıştır. Bu Kuruma müteşekkir olduğumuzu açıklamak isteriz.

AELUROPODEAE Nevski ex Bor Oest. Bot. Zeit., 112, 184 (1965)

Spikula yandan yassılmış, 3 - çok çiçekli. Çiçekler erdişi, Spikula eksenli glumaların üstünden ve lemmaların arasından kırılıcı. Glumalar eşitçe boyda, tepede mukronat, alttaki 1 - 3, üstteki 5 - 7 damarlı. Lemna glumalardan uzun, 7 - 9 damarlı, mukronat. Palea lemma boyun-
da. Stamen 3. Meyva çıplak. Hilum tabanda nokta şeklinde. Nişasta taneleri bileşik.

Durum, eksen üzerine sık ve az çok tek taraflı dizilmiş, yassı, küçük spikalardan yapılmış, baş şeklinde veya daha uzun bir birleşik spika veya spikaya benzeyen bir panikula. Ligula alçak bir tüy sırasından ibaret. Lamina sert, tepede batıcı. Çok senelik otlar.

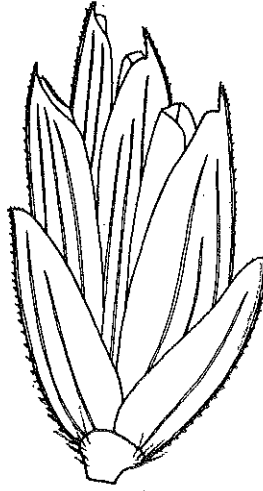
* Farmasötik Botanik Kürsüsü, Eczacılık Fakültesi, Üniversite, İstanbul.

Aeluropus Trin.

Fund. Agrost., 143 (1820)

Spikula yandan yassılmış, 3 - çok çiçekli. Glumalar zarımsı, eşitçe boyda, tepede mukronat, alttaki 3, üstteki 5 damarlı. Lemma zarımsı, glumalardan uzun, 7 - 9 damarlı, mukronat. Palea lemma boyunda, 2 karinalı.

1. **Ae. littoralis** (Gouan) Parl., Fl. Ital. 1, 461 (1848). Syn. *Poa littoralis* Gouan, Fl. Monsp., 470 (1765), *Dactylis littoralis* Willd., Sp. Pl. ed. 4, 1. 408 (1797). Şek. 1.

Şek. 1. *Aeluropus littoralis*. Spikulanın yandan görünüşü (x 20).

Çok senelik bitkiler. Rizom sürünücü ve uzun stolonlu. Gövde dik veya tabanda dirsekli, kesif skabr, 10 - 30 cm yüksekliğinde. Yapraklar sık ve distik dizilişli. Lamina kısa, sert, mavimsi, yassı, 2 mm genişliğinde, tepede biz şeklinde kıvrılmış, kenarları ve üst yüzü hafifçe skabr. Vagina çıplak, kulakçıklarda birkaç uzun tüylü. Ligula ancak 0.1 - 0.2 mm yüksekliğinde bir tüy sırasından ibaret. Panikula tek taraflı, loplu, ovat veya silindrik, 1 - 5 cm boyunda, 4 - 8 mm eninde. Spikulalar küçük, yassı, ovat spikalar teşkil edecek şekilde sık ve iki taraflı olarak dizilmiş, bu spikalar da, yassı yüzlerini durumun eksenine dayamış olarak, az çok tek taraflı, nihai bir spika veya spikaya benzeyen bir panikula teşkil eder. Kısmi spikaların ve durumun eksenini kesif skabr. Spikula hemen hemen sapsız, yandan yassılmış, 3 - 16 çiçekli, tabanda ekseriya birkaç tüylü. Glumalar oblong, sivrice tepeli, ke-

narları geniş zarımsı, 2 mm boyunda, alttaki 3, üstteki 5 damarlı, çıplak, karina skabr. Lemmalar geniş ovat, mukronat, kenarları geniş zarımsı, çıplak, 2.5 mm boyunda, 7-9 damarlı. Lemma tabanı, sapa bağlandığı yerde az çok tüylü. Palea zarımsı, lemma boyunda, 2 karinalı, karinalar skabr, tepede kütçe. Anter 1-1.5 mm boyunda. Meyva oblong, çıplak, serbest, sırttan az çok yassılmış, ancak 1 mm boyunda. Embriyo meyvanın yarı boyunda. Hilum tabanda, küçük, toparlak, esmer bir leke şeklinde. Nişasta taneleri bileşik.

Ae. littoralis, yapraklarının sık ve distik dizilişi, yaprak uçlarının biz şeklinde kıvrılmış ve batıcı oluşu, spikulanın çıplak olması, çiçek durumunun yukarıda belirtilen özel şekli ile kolayca tanılır.

Bu bitki deniz kenarlarında, denize yakın bataklıklarda yetişen, tuzlu toprakları seven, çok senelik, alçak bir graminedir. Memleketimizin sıcak sahil bölgelerinde yetiştiği gibi, bu bitkiye İç Anadolu'nun tuzlu topraklarında da rastlanmaktadır. Mayıs - Ağustos aylarında çiçek açar.

A 1 Edirne: Enez, Meriç sahili, 23.vii.1969, *A. Baytop*, ISTE 15723! **A 1** Tekirdağ: Tekirdağ Marmara Ereğlisi arası, 13.vi.1968, *A. Baytop*, ISTE 13388! **A 1 (E)** Çanakkale: Gelibolu (4). **A 2 (E)** İstanbul: Ataköy Yeşilköy arası, tuzlu çayır, 4.viii.1963, *A. Baytop*, ISTE 7445! Silivri, köprülerin civarı, 7.viii.1967, *A. Baytop*, ISTE 11736! Florya - Çekmece, Bakırköy - Yeşilköy(1).

Ö Z E T

Türkiye Trakyasında, Gramineae familyasının *Aeluropodeae* tribüsünden bir tür bulunur: *Aeluropus littoralis* (Gouan) Parl. Mevcut literatür ve topladığımız örneklerle göre, bu tür Trakyanın Güney sahillerinde yetişmektedir.

S U M M A R Y

The tribe *Aeluropodeae* is represented in European Turkey by *Aeluropus littoralis* (Gouan) Parl. It has been found in the southern shores of this region.

L İ T E R A T Ü R

1. Baytop, A., *İstanbul Ecz. Fak. Mec.*, 2, 16 (1966).
2. Baytop, A., *ibid.*, 5, 119 (1969).
3. Lemée, A., *Dictionnaire descriptif et synonymique des genres de plantes phanérogames*, Tome I, 95, Imprimerie Commerciale et Administrative, Brest (1929).
4. Reehinger, K. H., *Flora Aegaea*, 775, Springer Verlag, Wien (1943).
5. Webb, D. A., *Proceedings of the Royal Irish Academy*, 65, Section B, No 1, 80 (1966).

(Redaksiyona verildiği tarih: 20 Ekim 1969)